KUR'AN-I HAKÎM MEÂLİ

SEMANTİK ANALİZLİ AÇIKLAMALI VE YORUMLU

Yeniden Gözden Geçirilmiş,
Dipnotları Zenginleştirilmiş 4. Baskı

PROF. DR. İSMAİL YAKIT

CUMHURİYETİMİZİN 100. YILINA ARMAĞAN

ÖTÜKEN

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 1520
KÜLTÜR SERİSİ: 878

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-605-155-931-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 2020
2. BASIM: 2021
3. BASIM: 2023
4. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Vizyon Basımevi

Baskı: Vizyon Basımevi Kâğıtçılık
Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Beylikdüzü OSB Mah. Orkide Cad. Nu: 1/Z
Beylikdüzü-İstanbul Tel: (0212) 671 61 51
Sertifika Nu: 52098

İstanbul- 2024

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Prof. Dr. İsmail YAKIT, 1950'de Denizli'nin Tavas İlçesi Kızılcabölük Bucağı'nda dünyaya geldi. İlk ve ortaokulu memleketinde, liseyi Denizli'de bitirdi. Yüksek tahsilini Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde (1970-1974) tamamladı. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından burslu olarak Fransa'ya gönderildi. "Paris-IV Sorbonne Üniversitesi'nde" doktora yaptı (1974-1979). Doktora tez çalışmaları esnasında, Sorbonne Üniversitesi'nde Mukayeseli Felsefeler Dalı'nda İhtisas Diploması aldı (1976). Kahire (Mısır) Üniversitelerinde araştırmalarda bulundu (1976-1977). Paris Tıp Fakültesi'nin Juvisy Dokümantasyon Merkezinde araştırmalar yaparak "Anthropologie biologique" sertifikası aldı (1978). 1979'da İslam Felsefesi ve Mukayeseli Felsefeler dalında Paris-IV Sorbonne Üniversitesi'nde hazırladığı evrim teorileri üzerindeki doktora tezini "Pekiyi" dereceyle savunarak yurda döndü. Erzurum Atatürk Üniversitesi İslami İlimler (İlahiyat) Fakültesi'ne Dr. Asistan olarak girdi (1980). KKTC'nde Yedek Subay olarak askerlik yaptı (1980-1981). Yardımcı Doçent oldu (1982). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Türk-İslam Düşüncesi Tarihi Anabilim Dalı'na naklen tayin oldu (1984). Doçent oldu (1986). İslam Felsefesi Profesörlüğü'ne yükseltildi ve akabinde SDÜ İlahiyat Fakültesi Kurucu Dekanlığı'na tayin edildi (1993). Üç dönem arka arkaya dekanlık yaptı (1993-2003). Bu arada Sosyal Bilimler Enstitüsü Kurucu Müdürlüğü görevini de yürüttü (1993-1999). **Akdeniz Üniversitesi Felsefe Bölümü Bilim Tarihi ve Felsefesi Anabilim Dalı Başkanlığına atandı (2010). Burada bir dönem Felsefe Bölüm Başkanlığı da yaptı.(2014-2017). 2017 yılı Temmuz ayında yaş haddinden emekli oldu.**

Fransızca ve Arapça bilen Prof. Dr. İsmail Yakıt'ın birçok yayını bulunmaktadır. Çalışmalarının bir kısmı İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Arapça, Almanca, Özbekçe, Uygurca ve Japoncaya çevrilmiştir.

140'ın üstünde ulusal ve uluslar arası kongre, panel ve sempozyumlarda yayımlanmış bildirisi ve ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanmış 70'in üstünde makalesi vardır.

Telif Kitapları:

1) *Ihvan-ı Safa Felsefesinde Bilgi Problemi* İÜ Edebiyat Fak. Yay., İstanbul, 1992.
2) *Türk İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*, 592 s. Ötüken Neşr., IV. Baskı, İstanbul, 2017.
3) *Batı Düşüncesi ve Mevlâna,* 195 s., Ötüken Neşr., III. Basım, İstanbul, 2013.
4) *Atatürk ve Din*, Ötüken Neşr., X. Basım, İstanbul, 2016
5) *İslam'da Bilim Tarihi,* 310 s., Tuğra matb., Isparta, 2002.
6) *Arşiv Belgeleri Işığında Kızılcabölük,* 220 s., Tuğra Matb., Isparta, 2002
7) *Yunus Emre'de Sembolizm*: *Çıktım Erik Dalına*, Ötüken Neşr., 3. Basım, İstanbul, 2015

İÇİNDEKİLER

MEÂL'İN BİTİŞİNE TARİHLER 9

SUNUŞ

Kur'an Hakkında 11
Kur'an Nasıl Okunup Anlaşılmalı 13
Semantik Hakkında 15
Kur'an ve Semantik Metot 17
Meâl Hakkında 18
KAYNAKLAR 27
KUR'AN'IN MUSHAF VE NÜZÛL CETVELİ 30
ALFABETİK SIRAYA GÖRE SÛRELER VE SAYFA NUMARALARI 31
KUR'AN-I HAKÎM MEÂLİ 33
ALFABETİK KONU DİZİNİ 735

SUNUŞ

Kur'an Hakkında

Kur'an kelimesi kök olarak, "Kara'e" fiilinden gelir. Bu fiilin okumak, dile getirmek, çağırmak, davet etmek gibi anlamları olsa da aslında "anlayarak ve sindirerek" okumanın karşılığıdır. Bir diğer ifadeyle, "zihne nakşetmek, belleğe iyice yerleştirmek" anlamındadır. Kur'an'ın adı bu fiilden gelir. Mushaf'ın tamamına Kur'an denildiği gibi, bir kısmına da hatta bir ayetine de Kur'an denir. Kur'an'ın Kur'an'da "Zikr", "Furkân", "Tenzil" vb başka adları da vardır. Kur'an'ın iki kapak arasına alınmış ve sayfalandırılmış haline "Mushaf" denir.

Kur'an, yaklaşık 23 yıllık bir zaman dilimi içinde, vahiy meleği Cebrail vasıtasıyla, ayet ayet, sûre sûre kısımlar halinde Hz. Muhammed (s.a.v.)'e Arapça olarak indirilen ve Fâtiha sûresinden Nâs sûresine kadar, 30 cüz olarak tasnif edilmiş ve cem'an 114 sûreden ve 6236 ayetten müteşekkil olan, içinde Mutlak Hakikat'i anlatan, hikmet dolu, hidayet ve rahmet kaynağı ilahi bir kitaptır. Önceki kitaplardan tek farkı, inmeye başladığı andan itibaren ezberlenmesi ve o devrin şartları içinde deri, yassı taş ve kürek kemikleri gibi kaydedilebilecek malzemeler üzerine vahiy kâtipleri tarafından günü gününe yazılarak koruma ve kayıt altına alınmış olmasıdır. Kur'an bu şekilde koruma altına alınmış ve günümüze kadar değişmeden, değiştirilmeden gelmiştir. Diğer eski kitaplar, zamanında böyle bir işlemden yoksun oldukları için, tarih içinde beşerî birtakım değişikliklere ve tahrifata uğramışlardır. Ancak Kur'an "Musa'ya şunu vahyettik, İsa'ya dedik ki, Nûh'a buyurduk ki.." gibi ayetleriyle onlara gelen vahyin asıl hâlini Kur'an içinde ele alarak, onları da koruma altına almıştır (Mâide, 5/48).

Alışılmışın dışında bir hususu beyan etmek isterim. Kur'an'ın cem'ini ilk defa Hz. Peygamber sağlığında yapmıştı. Onun dönemindeki Mescid-i Nebevî nüshası bunun delilidir. Cebrail'le her Ramazan'da karşılıklı olarak arz etmelerinden ayet ve surelerin belli bir sırada olduğu anlaşılıyor. Çünkü karşılıklı arz bir sıraya göre olur. O da elimizdeki Mushaf'ın sırasıdır. Gelen ayetlerin nereye yazılacağını, hangi sûrenin altına alınacağını belirtmiş olması bunun bir diğer delilidir. Hz. Ebu Bekir döneminde bir komisyon kurularak yapılan yeniden cem etme olayı ise; herkesin elindeki Kur'an parçalarının, Mescid-i Nebevî nüshası örnek alınarak deri gibi tek bir malzeme üzerine tekrar bir araya getirilmesi ve bu Kur'an parçalarının sahiplerine iade edilmeyip yakılması olayıdır. Çünkü onlarda kaldığı

hikmet ve kudretini idrak edebilsin. O hâlde kâinatı ve içindekileri araştıran son sözünü söylemiş müspet ilimlerle, Kur'an âyetleri arasında bir çelişki iddia edilemez demektir. Şayet böyle bir çelişki söz konusu olursa, yine iki ihtimalden birisi doğrudur: Ya ilmî araştırmalar o konuda eksiktir, henüz tamamlanmamıştır, yani bilim o konuda son sözünü söylememiştir veyahut da Kur'an âyetleri yanlış tercüme ve tefsir edilmekte olup, yorumlar tam anlamıyla yapılamamış, geleneksel hatalar devam ediyor demektir.

Kim Kur'an'da neyi ararsa bir parça onu bulur. Nitekim tarihte birbirine zıt mezhepler, ekoller kendi görüşlerinin doğruluğunu ispat için âyetler buluyorlar ve onlara dayanıyorlardı. Problem, Kur'an'ın her konuda bir bütünlük içinde ele alınmamasından kaynaklanıyor. Nasıl ki, orman hakkında bilgi sahibi olacak kişi, bir iki ağaca bakarak, bütün orman hakkında bilgi sahibi olamazsa, aynı şekilde bir konu hakkında Kur'an'ın görüşünü ortaya koyacak kişi, bir iki âyetle değil, Kur'an'ın bütünlüğünü dikkate alarak, ortaya koymak zorundadır.

Peki, bu nasıl gerçekleşecek? İşte metodoloji sorunu buradadır. Kur'anî kavramların semantik analizleri yapılmalı, bir âyete verilen anlam diğer âyetlerle tevfik edilmeli ve böylece âyetler arası bir anlam zinciri kurulmalıdır. Bunu yaparken, sistemli düşünceye disipline olmuş salim bir kafa ile "tedebbür" edip, her türlü peşin yargılardan, geleneksel olarak yerleşmiş sakîm anlayışlardan, İsrailiyat ve hurafelerden uzak, objektif davranmalıdır. Ancak o zaman Kur'an'ın ne demek istediğini gerçek olarak anlarız." (İ. Yakıt, *Kur'an'ı Anlamak*, s. 11-12).

Kur'an Nasıl Okunup Anlaşılmalı

Kur'an kendi ifadesiyle, en doğruya götüren bir Kitap'tır. (İsra, 17/9). Hedefi kişinin mutluluğu ve hidayetidir. Bu anlamda yol gösteren bir rehber, bir iman ve bir ahlak kitabıdır. O, davranışlarında insanoğlunu muhayyer bırakmış ve onu her davranışından sorumlu bir varlık yapmıştır. Kur'an aynı zamanda sorgulayan bir kitaptır. Ahlaklıyı ahlakından, ahlaksızı ahlaksızlığından; inananı imanından, inanmayanı da küfründen sorgular. O yine kendi ifadesiyle, ölülere değil dirilere gelen, onları uyaran bir kitaptır. (Yâsin, 36/69-70) Şu hâlde Kur'an, bir hayat kitabıdır. Aynı zamanda hayatı doğru tanzim etmek için de her zaman başvurulması gereken bir etüt kitabıdır. Bu sebeple devamlı okunan ve üzerinde düşünülen bir kitaptır. Kur'an, bugünkü anlamda başlı başına bir felsefe veya bir ilim kitabı olmaktan uzaktır ama ilmî ve felsefî düşünce ve yorumlara açık âyetlerin sayısı oldukça fazladır. Böyle âyetler, Kur'an'ın asıl hedefi olan mutluluk ve hidayet için kişinin düşünüp araştırması, kendini ve kâinatı tanıması ve onları yöneten kanunları bulması, Tanrı'nın yaratma ve ilminin

Tefsir ve meâl tarihi içinde yapılan en büyük yanlışlardan birisi, Ahzâb, 33/4, 37'de geçen "ed'iyâ'ikum" kelimesinin maalesef "evlatlıklarınız" diye tercüme edilip yorumlanarak yapılan hatanın teselsülen günümüze kadar gelmiş olmasıdır. Arapçada evlatlık "tebenni" kelimesiyle ifade edilir. "Ed'iyâ" kelimesi ise himaye altına alınan kimseler içindir. Dolayısıyla Zeyd, bizim bugünkü anladığımız anlamda bir evlatlık değildir. Zaten olması da mümkün değildir. Çünkü Hz. Peygamber'den sadece 5 yaş küçüktü. O, Hz. Peygamber'in maiyetinde olan bir kişiydi. Dolayısıyla bugün ateist ve deistlerin dillerine doladığı, sözüm ona "Peygamber geliniyle evlendi" sözünün bir iftira olduğu ortaya çıkar. Bunun vebalinin bu yanlış yorumun günümüze kadar nesilden nesile aktarılmasına ve iftiranın atılmasına zemin hazırlayanlara ait olduğunu söylemeye gerek yoktur. Bunun geniş açıklaması ve gerekçeleri ilgili ayetlerin dipnotlarında vardır.

Şimdi okuyuculara ışık tutması bakımından hazırladığım bu meâl ile ilgili bazı temel hususları maddeler hâlinde arz edeyim:

1) Metnin üslubuna bağlı kalmaya çalışılmış ancak bazı yerlerde mefhum açısından anlam verilmiştir.
2) Kur'an'daki deyimler ve edebî sanatlar Türkçe karşılıklarıyla açıklanmıştır.
3) Ayetlerin anlamları, anlaşılır ve akıcı bir Türkçe ile ifadeye çalışılmıştır.
4) Meâlde bazı ayetlerin anlamının iyi oturması için farklı kıraatlara itibar edilmiştir.
5) Ayetlerde geçen ve mü'minlere delalet eden "ellezine âmenû", "yu'minûn" gibi fiiller imana delalet ettiğinden; "inananlar", "iman edenler" şeklinde tercüme edilmiştir. Arapça çok işlenmiş bir dil olduğundan "iman/mü'min" kavramları inanmak olduğu kadar, "güvenmek", "güven vermek" anlamına da gelir. Türkçemizdeki "inanmak" fiili de yavaş yavaş bu anlamları da kazanmakta olduğundan Türkçe kullanılışı tercih edilmiştir. İman etmenin ve güvenmenin doğru bilgiye dayandığını bilmemiz gerekiyor. Kur'an sürekli olarak aklı kullanmayı ve delil getirmeyi öne sürdüğüne göre, akla yatmayan bir şey inanç dairesi dışında kalıyor demektir. İmanın oluşması için oluşan bilgiyi önce aklın kabul etmesi ve akabinde kalbin de tasdik etmesiyle iman/inanç doğar. Bunun için Kur'an, idrakı ve tasdiki birlikte ifade için aklı, ruhun merkezine aldığı "kalp" sözcüğüyle açıklıyor. Dipnotlarda gerekli bilgiler verilmiştir.
6) Ayetlerde geçen "kâfirler", "ellezine keferû" tabirleri yerine göre "inkâr edenler", "nankörler" diye çevrilmiştir. Çünkü "kefere" her iki anlamı da içermektedir. Yerine göre her ikisi de kullanılmıştır.

7) Meâl boyunca "nebi" kelimesini "peygamber", "resul" kelimesini de "elçi" olarak çevirdik. Nebi, "haber veren" demek olup Allah'tan haber getiren anlamındadır. Resul ise, "Gönderilen" demek olup, Kur'an'a göre insan olsun, melek olsun "Allah'ın görevlendirdiği" anlamına gelir. Nitekim peygamberimiz, Allah'tan haber getirdiği için nebi, Allah tarafından görevlendirildiği için de O'nun elçisiydi. Dolayısıyla son nebi, son resuldü. *Vefatıyla hem nebilik hem elçilik son bulmuştur*.

8) Hz. Peygamber'in hadisleri, vefatından yüz sene sonra toplanmaya başladığı ve onun adına pek çok rivayet üretildiği için günümüzde pek çok araştırmacı hadis denilen bir takım rivayetlerin Hz. Peygamber'e aidiyeti konusuna haklı olarak şüpheyle bakmaktadır. Bu konuda biz, Hz. Peygamber'in Kur'an'a zıt bir şey söyleyemeyeceği prensibinden hareket ederek yani metin kritiğini dikkate alarak, "Kur'an'a uyan Hz. Peygamber'e de uyar" diyerek seçici davrandık. Bu sebeple bazı ayetlerin açıklanmasında ve nüzûl sebeplerinde hadis kaynaklarına müracaat edilmiş ve dipnotlarda gösterilmiştir.

9) Semantik analizlerle varılan anlamın gerekçeleri, diğer izahat ve yorumlar dipnotlarda verilmiş ve açıklanmıştır. Böylece 2000'in üzerinde dipnot oluşmuştur.

10) Arapça "ilah" kelimesinin Türkçe karşılığı "Tanrı" olarak tercüme edilmiştir. Putlar kastedildiği yerlerde küçük harfle, Cenab-ı Hak kastedildiği yerde de büyük harfle yazılmıştır.

11) Allah'ın özel isimleri harf-i tarifli veya harf-i tarifsiz olsun metin içinde tercüme edilmemiş aynen alınmıştır. Gafûr'dur, Alîm'dir, Hakîm'dir gibi. Anlamları dipnotlarda açıklanmıştır. Sık geçen ilahi isimlerin anlamları ilk geçtiği yerlerde veya çok gerekli olduğu yerde verilmiştir.

12) Allah'a nispet edilen zamirler de Kur'an'a işaret eden "Kitap" kelimesi de büyük harfle yazılmıştır. Bu bağlamda; Allah'a ait zamirler tazim için cümlenin neresinde olursa olsun hem büyük yazılmış hem de kesme işaretiyle ekinden ayrılmıştır. Ancak ses değişikliği sebebiyle "Bana" ve "Sana" gibi zamirlerde ise ek alsa da kesme işareti kullanılmamıştır.

13) Konu bütünlüğüne katkıda bulunmak, üslupta akıcılığı sağlamak için bağlamına uygun olarak anlama açıklık getirmesi bakımından normal parantez kullanılmıştır. Mesela, Hz. Peygamber'e hitaben: "De ki" emrinin başına parantez içi (Ey Peygamber!) sözünü anlama açıklık vermesi için koyduk. Diğer konuşmalar için de aynı uygulama yapılmıştır. Yerine göre parantez konmuştur. Yine bu bağlamda imla kurallarına bir istisna olarak, genelde düz yazılardaki konuşmalar için kullanılan çift tırnak işareti, ayetler boyunca devam eden konuşmalarda her ayetin başında ve sonunda kullanılmıştır.

14) Köşeli parantezler sadece metnin orijinalinde kullanılan Arapça kelimeler için kullanılmıştır. Mesela âyet kelimesi, yerine göre ayet, mucize, delil, ibret vb anlamındadır. Bunların her kullanılışında köşeli parantez içinde [âyet], [âyât] gibi orijinali yazılmıştır. Böylece bu çalışmamızda hangi kelimeye nerede ve ne anlam verdiğimiz açıkça görülür.
15) Arapçada pek çok toplum ismi vardır: "sulle", "fi'e", "tâ'ife", "fırka", "zümre", "ahzâb", "kavm", "ümmet" vb. Bunlar Türkçeye genelde hepsi de "toplum" kelimesiyle tercüme ediliyor. Nasıl bir toplum olduğu bilinmesi bakımından orijinalini göstermek zarureti hâsıl olmuştur. Çünkü bu toplulukların her biri kişi sayıları, amaçları ve ideallerine göre farklı isimler alırlar. Bu sebeple hepsi de köşeli parantez içine alınmıştır. Karşılıkları dipnotlarda belirtilmiştir.
16) Kur'an'da "kıyamet", "cehennem" gibi kavramları karşılayan çok çeşitli kelime olup her birinin özel anlamı vardır. Bunun için bunların geçtiği yerdeki orijinalini yine köşeli parantezle gösterdik. Mesela kıyâmet [es-sâ'at], cehennem [cahîm] gibi.
17) Kur'an'ın ideal insanı "sâlih" insan olduğu için bir istisna olarak bu kavramın her geçtiği yerde "sâlih/sâlihîn, sâlihât" vb gibi orijinal hâli yine köşeli paranteze alınmıştır.
18) Okuyucuyu tek bir anlama yöneltmemek ve ona bir tercih hakkı vermek için iki veya daha fazla şekilde ifadesi mümkün olan yerlerde ister sinonim ister alternatif anlam olsun ayraç (/) kullanılmıştır. Okuyucu bunlardan birini tercih edebilir.
19) Şapka (^) işaretini, özel isimlerden sonunda mensubiyet (yâ)sı olan yere koymayı tercih ettik. Sûre isimleri başta olmak üzere gereken isimlerde kullanılmıştır. Kur'an kelimesini Türkçede artık şapkasız kullanıyoruz.
20) Arap alfabesinde o, ö, ü harfleri yoktur. Buna rağmen, sûre isimlerinin Türkçe telaffuzları tercih edilmiştir. Buna mukabil, Türkçeye geçmiş olan Aişe, Umar, Usman gibi kelimelerin Türkçe teleffuzları dikkate alınmıştır. Ayşe, Ömer, Osman gibi.
21) Türkçede hiçbir kelime (ğ) ile başlamaz. Arapçadan Türkçeye geçmiş ve yerleşmiş kelimeler (g) ile yazılmıştır. Gayb, Gafûr gibi. Ancak köşeli parantez içine alınan orijinal halleri (ğ) ile yazılmıştır. [ğayb] gibi. Köşeli parantez içindeki kelimeler Arapça bilenler içindir. Okuyucu bunları dikkate almadan okuyabilir.
22) Her sûrenin baş tarafında, sûrenin isminin ne anlama geldiği, nüzul sebebi, Mekke veya Medine döneminde nazil olduğu, sûrenin başka ismi olup olmadığı, kaç ayet olduğu, inişte kaçıncı sûre olduğu gibi hakkında kısaca bilgiler verilmiştir.
23) Detaylı bir indeks/dizin verebilmek için, tefsirlerin ve meâl-

lerin hazırlanmış indekslerinden istifade edilmiştir. Ancak diğerlerinde olmayan bazı kavram ve kelimelerle zenginleştirilmiştir.

24) Meâli hazırlarken elbette çeşitli tefsirlerden, meâllerden ve hadis kitaplarından istifade ettik. 40 yılı aşkın bir sürede meydana gelen bu çalışma kaynakların farklı baskılarına bakıldığından ve hangi ayetin yorumu olduğu bilindiğinden baskı ve yayım tarihini dipnotlarda belirtmeye gerek görmedik. Sadece kitabın veya müfessirin meşhur olan adını parantez içinde belirttik. (Ragıp, Taberî, Maturidî, Buharî gibi). Kendinin ve eserinin tam künyesi kaynaklar kısmında görülebilir.

25) Gerek internet ortamında ve gerekse matbu olarak basılan ve sayıları yüzü geçen ve ulaşabildiğimiz Türkçe Kur'an meâllerinden de yararlandık. Dipnotlarda yer alsın almasın, "bir kelime bile olsa" yararlandığımız bir çalışmayı kaynaklar kısmında göstermeye çalıştık.

Bu çalışmamızda kendilerine teşekkür borçlu olduğumuz kimseler elbette vardır. Başta, meâlin fihrist ve cetvellerini hazırlayan eşime; meâli bitirdikten sonra kısmen okuyup görüşlerini bildiren Dr. C. Divlekçi, Dr. İ. Oğuz Cinbiş, Nuri Serbest ve Faruk Karabulut'a; ayrıca metni baştan sona tam olarak okuyup imlasını tashih eden üniversitemiz Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü Arş. Gör. Büşra Çelik'e ve bilhassa basımı için gerekli titizliği gösteren başta Ertuğrul Alpay ve Fatma Konal olmak üzere Ötüken Neşriyat'ın değerli bütün mensuplarına ve emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum.

Her şeye rağmen hatalarımız elbette olacaktır. Kur'an ilahidir ama yapılan meâller beşeridir. Hiçbir beşer hatadan sâlim değildir. Görülebilecek kayda değer hataların bildirilmesi, bu satırların yazarının ancak minnettarlık duygusunu artırır. Unutmayalım ki değerli okurlarımıza meâli en doğru bir şekilde sunmak hepimizin görevidir. Söz konusu Kur'an ise, gerisi teferruattır.[1]

Cenab-ı Hak sa'yimizi meşkûr eylesin. Tevfik ve hidayet O'ndandır.

İsmail YAKIT
Antalya, 26/27 Ramazan 1441/ 19 Mayıs 2020

[1] Meâl'in ilk baskısı çıktıktan sonra, telefon veya e-mail yoluyla bana ulaşarak; gerek gözden kaçan, çevirisi baskıda çıkmayan yerler, mürettip, imla, ifade vb hataların tashihine ve gerekse bazı ayetlerde daha fazla açıklama talep ederek dipnotlarının zenginleşmesine; dolayısıyla müteakip baskıların daha mükemmel çıkmasına katkıda bulunan okurlarımızdan; Abdülkadir Şener, Sadık Güner, Yaşar Çağbayır, Ahmet İyioldu, Yusuf Özer, Hüseyin Uslu, Okday Ünal, Emrullah Zorlu, Ömer Öztürk, Hüseyin Özdemir, Tamer Arslan, Önder Yılmaz, Cezmi Bayram, Ulvi Özer, Celil Aktaş'a ve ismini yazamadığımız kardeşlerimize de teşekkürü bir borç bilirim.

KUR'AN'IN MUSHAF VE NÜZÛL CETVELİ

Mushaf Sırası	Nüzûl Sırası	Ayet Sayısı	Sayfa No	Mushaf Sırası	Nüzûl Sırası	Ayet Sayısı	Sayfa No
1 Fâtiha	5	7	35	58 Mücâdele	105	22	613
2 Bakara	87	286	36	59 Haşr	101	24	617
3 Âl-i İmrân	89	200	87	60 Mümtehine	91	13	621
4 Nisâ	92	176	112	61 Saf	109	14	624
5 Mâide	112	120	139	62 Cuma	110	11	626
6 En'âm	55	165	158	63 Münâfikûn	104	11	628
7 A'râf	39	206	179	64 Teğâbun	108	18	630
8 Enfâl	88	75	203	65 Talâk	99	12	633
9 Tevbe	113	129	213	66 Tahrîm	107	12	636
10 Yûnus	51	109	230	67 Mülk	77	30	639
11 Hûd	52	123	243	68 Kalem	2	52	642
12 Yûsuf	53	111	258	69 Hâkka	78	52	646
13 Ra'd	96	43	271	70 Meâric	79	44	649
14 İbrâhim	72	52	277	71 Nûh	71	28	652
15 Hicr	54	99	283	72 Cin	40	28	655
16 Nahl	70	128	291	73 Müzemmil	3	20	658
17 İsrâ	50	111	306	74 Müddessir	4	56	660
18 Kehf	69	110	320	75 Kıyâmet	31	40	663
19 Meryem	44	98	334	76 İnsan	98	31	666
20 Tâhâ	45	135	343	77 Mürselât	33	50	669
21 Enbiyâ	73	112	354	78 Nebe	80	40	671
22 Hac	103	78	364	79 Nâzi'ât	81	46	674
23 Mü'minûn	74	118	373	80 Abese	24	42	677
24 Nûr	102	64	382	81 Tekvîr	7	29	679
25 Furkân	42	77	393	82 İnfitâr	82	19	681
26 Şuarâ	47	227	401	83 Mutaffifîn	86	36	683
27 Neml	48	93	414	84 İnşikâk	83	25	686
28 Kasas	49	88	424	85 Burûc	27	22	688
29 Ankebût	85	69	434	86 Târık	36	17	690
30 Rûm	84	60	443	87 A'lâ	8	19	692
31 Lokmân	57	34	451	88 Gâşiye	68	26	694
32 Secde	75	30	456	89 Fecr	10	30	696
33 Azhâb	90	73	460	90 Beled	35	20	699
34 Sebe'	58	54	472	91 Şems	26	15	701
35 Fâtır	43	45	479	92 Leyl	9	21	703
36 Yâsin	41	83	485	93 Duhâ	11	11	705
37 Sâffât	56	182	493	94 İnşirâh	12	8	707
38 Sâd	38	88	502	95 Tîn	28	8	708
39 Zümer	59	75	509	96 Alak	1	19	710
40 Mü'min	60	85	518	97 Kadir	25	5	713
41 Fussilet	61	54	527	98 Beyyine	100	8	714
42 Şûrâ	62	53	534	99 Zilzâl	93	8	715
43 Zuhruf	63	89	541	100 Âdiyât	14	11	716
44 Duhân	64	59	550	101 Kâria	30	11	717
45 Câsiye	65	37	554	102 Tekâsür	16	8	718
46 Ahkâf	66	35	558	103 Asr	13	3	720
47 Muhammed	95	38	563	104 Hümeze	32	9	721
48 Fetih	111	29	568	105 Fîl	19	5	722
49 Hucurât	106	18	573	106 Kureyş	29	4	724
50 Kâf	34	45	576	107 Mâûn	17	7	725
51 Zâriyât	67	60	580	108 Kevser	15	3	726
52 Tûr	76	49	584	109 Kâfirûn	18	6	727
53 Necm	23	62	588	110 Nasr	114	3	728
54 Kamer	37	55	593	111 Tebbet	6	5	729
55 Rahmân	97	78	597	112 İhlâs	22	4	731
56 Vâkıa	46	96	602	113 Felak	20	5	732
57 Hadîd	94	29	607	114 Nâs	21	6	734

KUR'AN-I HAKÎM MEÂLİ

Ve'l Kur'an'il-Hakîm...

Hikmet Dolu Kur'an'a andolsun ki!..
(Yâsin, 36/2)

1-FÂTİHA SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir, 7 ayettir. "Açan", "açılış", "başlangıç" anlamındadır. Kur'an'ın özünü yansıttığı için "Ummu'l-Kitap" (Kitabın anası/özü) dendiği gibi, "Seb'u'l-Mesânî" (tekrar tekrar okunan veya çift kutuplu anlamı olan 7 ayet) de denir. Mushaf'ta 1, inişte ise 5'inci sûredir.

1 Rahmân, Rahîm Allah Adıyla[1]
2 Her türlü övgü [hamd][2] âlemlerin Rabbi[3] Allah'a mahsustur.
3 O, Rahmân'dır[4], Rahîm'dir[5].
4 Hesap [dîn] gününün sahibidir.
5 (Allah'ım!) Yalnız Sana kulluk eder ve yalnız Sen'den yardım dileriz.
6 Sen bizi dosdoğru yola eriştir;
7 Kendilerine nimet verdiklerinin yoluna. Gazaba uğramış ve sapıtmışların yoluna değil.

---

[1] Besmelenin müstakil bir ayet olup olmadığı tartışılmıştır. Hanefî ve Malikîlere göre, sûreleri birbirinden ayırmak için yazılmıştır. Şafîlere göre ise sûrelerin başlarındaki besmele sûreye dâhildir. Fakat Fâtiha Sûresi'nde ise Fâtiha, besmele dâhil edilsin edilmesin 7 ayettir. Besmeleyi dâhil etmeyenler ise, son ayeti ikiye bölerek ayet sayısını yediye çıkarırlar. Biz burada besmeleyi sûreye dâhil bir ayet olarak ele aldık. Tevbe Sûresi hâriç diğer sûrelerin başında vardır ancak sûreye ayrı bir ayet olarak dâhil edilmemiştir. Besmele, Neml Sûresi (27/30) ayetinde ayrıca zikredilmektedir.

[2] **Hamd**: Övgü ve yüceltme ifadesidir. Yaratılmış her varlığın kendine göre bir övgü ve yüceltmesi vardır. Kâinattaki bütün varlıklar bunu fıtratları üzere hâl diliyle akıllı varlıklar da bunu kalp diliyle veya kendi lisanlarıyla yaparlar. Hamd ile şükür arasında bir fark vardır. Her hâlükârda hamd edilir, şükür nimetten sonradır.

[3] **Âlemlerin Rabbi**: Bütün varlık kategorilerini var eden, onları terbiye eden, yetiştiren ve onlar üzerinde mutlak otoriteye sahip olandır.

[4] **Rahmân**: Esirgeyen, Seven, merhamet eden

[5] **Rahîm**: Çok seven, çok bağışlayan, merhamet sahibi, müşfik

2-BAKARA SÛRESİ

İçinde Hz. Musa'nın kavminin kesmekle emrolundukları dişi bir sığırdan bahsedildiği için sûre bu adı almıştır. Bakara, inek, düve gibi dişi sığır anlamındadır. Medine döneminde inmiştir. 286 ayettir. Mushaf'ta 2, inişte 87'nci sûredir.

Rahmân, Rahîm Allah Adıyla

1 Elif, Lâm, Mîm[1].

2 Bu kitap, kesin gerçeğin tâ kendisidir[2]; sorumluluk bilincinde olanlar [müttakîn][3] için yol gösteren bir rehberdir.

---

[1] Kur'an'da bazı sûrelerin başında görülen bu gibi harflere "Hurûf-ı mukatta'a" veya sadece "mukattaât" denilir. Kesik harfler demektir. Belli bir anlamı yoktur. Müfessirler bunlara zamanla farklı yorumlar getirmişlerdir.

[2] "Lâ reybe fihi": Olacağı veya olması kesin olan işler için söylenen bir ifadedir. Bu anlamda kesin gerçeği ifade etmektedir. Semantik olarak da bu anlam doğrudur. Çünkü Arapçada kesin olmayan veya kesinliğin dışındaki şeyler için genellikle şüphe kelimesi kullanılır. İslam düşüncesinde şüphenin dereceleri vardır. Şüphe, şek ve reyb gibi. Şüphe, Arapçada ş-b-h (şebihe) kökünden gelir. Bu kökün anlamı "benzemek" demektir. Arapçada bir şey hakkındaki ihtimal ikiden fazlaysa "şüphe" kelimesi kullanılır. Eğer ihtimal iki ise o zaman "şekk" kelimesi kullanılır. Çünkü şek "bir şeyin ikiye yarılması"dır. Yani iki ihtimali ihtiva eder. Hatta Kur'an'da Allah hakkında tartışmaya girenler için *"Efillahi şekkun"* (Allah hakkında şekkiniz mi var?) (İbrâhim, 14/10) denmektedir. Şüphe yerine şekk kullanılmaktadır. Çünkü Allah hakkında insan şüphe değil, şekk eder. Ya vardır ya yoktur gibi ontolojik anlamda bir ikilemde kalır. Reyb ise, şekk ve şüpheyle birlikte bunların dışında kalan her türlü kuşku, tereddüt, zan, endişe, tezat, çelişki, tutarsızlık vb. ne varsa hepsini içerir. Bunun olumsuz hali olan "Lâ reyb" ise "yakîn" anlamındadır. Bu da kesin gerçeğin ifadesidir. Kur'an bu tanımlamayı kendisi için de yapar (Hâkka, 69/38-52). Bu sebeple burada Kur'an için "Kesin gerçeğin tâ kendisidir" diye tercüme ettik. Geniş bilgi için bkz. "*Kur'an'ı Anlamak*" isimli kitabımızın ilgili bölümü.

[3] Takva kelimesi Arapçada "vikâye" kökünden gelir. Kelime olarak, "sakınma, korunma" demektir. Takva sıfatını üzerinde taşıyanlara "muttaki" denir. Genellikle "Allah'tan korkanlar" diye tercüme etmişlerdir ama bu anlam semantik analizlere pek uymaz. Çünkü sakınan kişi bir gaye için sakınıyordur. Bu gaye kişiyi böyle bir fiile yöneltmiştir. Kişinin bu fiili onda bir sorumluluk bilinci oluşturur. Dolayısıyla bu kelimeyi Kur'an'da Allah'a izafe edildiğinde "Allah'a karşı sorumluluk bilinci", veya sadece "sorumluluk bilinci" olarak tercüme etmek daha yerinde ve semantik analize daha uygun olur. Şurası unutulmamalıdır ki, insan Allah bilincine tam olarak

3 Onlar, duyularla algılanamayan gerçeğe [ğayb][4] inanırlar ve namazlarını gereği gibi kılarlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan da (Allah yoluna harcamak için) ayırırlar [infâk].

4 Onlar sana indirilene de ve senden önce indirilenlere de inanırlar.[5] Onlar ahiret hakkında da kesin bir iman sahibidirler [yûkinûn].

5 İşte onlar Rablerinin gösterdiği doğru yol üzerinde olanlardır ve işte onlar mutluluğa erenlerin tâ kendileridir [muflihûn][6].

6 Şu bir gerçek ki, inkâra şartlanmış olanları uyarsan da uyarmasan da fark etmez, onlar inanmazlar.

7 Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir[7]. Gözlerinin üzerinde de bir perde vardır. Çok büyük bir azap onlar içindir.

8 İnsanlardan öyleleri vardır ki inanmadıkları hâlde "Allah'a ve ahiret gününe inandık" derler.

9 Böylece Allah'ı ve inananları kandırmaya çalışırlar. Hâlbuki yalnızca kendilerini kandırmaktadırlar ama farkında değildirler.

10 Kalplerinde bir hastalık vardır. Allah da onların hastalığını

---

vâkıf olmadığı zaman, ahlaki anlamda doğru ve yanlış arasında gerçek bir ayrım yapamaz. Nitekim kişinin kendini koruması için Allah bilincine ve O'na karşı sorumluluk bilincine sahip olması gerekir. Takva kavramının "Allah'a karşı sorumluluk bilinci" şeklinde çevirisinde bu kelimenin "*Meâl-Tefsir*"inde semantik anlamını yakalamış olan M. Esed'le hemfikiriz.

[4] Gayb: "Görünmeyen, gözden ırak olan, görülemeyen, bilinemeyen, algılanamayan" demektir. Bu anlamda "şehadet"in zıddıdır. Daha genel bir anlamda gayb, "duyu ve akıl idrakından uzak olan" demektir. Gayb, mutlak ve mukayyed olmak üzere iki türlüdür. Mutlak gayb, Cenab-ı Hakk'ın zatı gibi idrak üstü konuları içerir. Mukayyed gayb ise "zaman ve mekânla kayıtlı olan gayb" demektir. Mesela, "Ali burada mı?" sorusunun cevabı eğer "Burada değil"se, mekândan gayb denir.

[5] İnanırlar diye tercüme ettiğimiz "yu'minûn" kelimesi Arapçada "e-m-n" kökünden gelir. Bu kök "iman" dediğimiz kelimenin de kökü dür. Bu hem inanmak hem de güven içinde olmak demektir. Güven içinde olan çevreye de güven verir. Türçeye "inanmak" olarak çevirdik.

[6] Muflihûn: Felah bulanlar, sıkıntıları atanlar, kurtuluşa erenlerdir. Mutluluğa eren kişide bunların hepsi de vardır.

[7] Kişi, batıl inançlara sarılıp hakikate kulak vermezse zamanla kavrama yeteneğini kaybeder ve kalbi mühürlenme kıvamına gelir. Bunun sonucu Allah da onu mühürler (Ragıp). Dolayısıyla bu bir sünnetullahtır. Kişinin kendi hür iradesiyle tercih ettiği inançların ve işlediği eylemlerin bir sonucudur.

artırır.[8] Yalan söylemekte oluşlarından dolayı da onlar için acı veren bir azap vardır.

11 Onlara "Yeryüzünde bozgunculuk [fesat] yapmayın denildiğinde, onlar "Biz sadece ıslah edicileriz" derler.

12 Biliniz ki gerçek bozguncular onlardır ama farkında değildirler.

13 Onlara "İnsanların inandığı gibi siz de inanın" denildiğinde onlar, "Beyinsizlerin [sufehâ][9] inandığı gibi biz de mi inanalım?" derler. Hâlbuki asıl beyinsiz onlardır ama farkında bile değildirler.

14 Onlar inananlarla karşılaştıklarında "Biz de inandık" derler. Ancak şeytanlarıyla[10] baş başa kaldıklarında ise "Biz aslında sizinleyiz, inananlarla sadece alay ediyoruz" derler.

15 Allah da (yeri gelince) onlarla alay eder. Onlara süre tanır, onlar da kendi isyanları içinde bocalayıp dururlar.

16 Onlar hidâyet yerine sapıklığı satın aldılar. Onlar bu ticaretleriyle ne kazanç elde edebildiler ne de doğru yolu bulanlardan oldular.

17 Onların durumu; tıpkı bir ateş yakıp da ateş etrafını aydınlattığında Allah'ın ışıklarını giderdiği/ateşini söndürdüğü ve onların artık hiçbir şey göremeyecekleri zifiri karanlıklar [zulûmât] içine terk ettiği kimselerin durumu gibidir.

18 Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Artık geri dönemezler.

19 Veyahut onların durumu, tıpkı zifiri karanlıklar içinde gök gürlemesi ve şimşekler eşliğinde gökten boşanan sağanak bir yağmura tutulmuş, yıldırımların yol açtığı ölüm korkusuyla da parmaklarını kulaklarına tıkayan kimselerin durumu gibidir. Allah inkâr edenleri[11] çepeçevre kuşatmıştır [Muhît].

---

[8] Onların kalplerinde hastalığın artması, yeryüzünde fitne fesat çıkararak insanları yoldan çıkarmaya çalışmalarıdır. Allah durduk yerde kimsenin kalbindeki hastalığı artırmaz. Bu hastalık bildiğimiz fizyolojik bir hastalık değil, manevi bir rahatsızlık, akıl ve idrak bulanıklığı ve psikolojik bir hâldir.

[9] Sufehâ: "Beyinsiz, dar kafalı, ahmak, kafası basmayan, budala, akılsız" gibi anlamlara gelir. Hakaret için kullanılır.

[10] Şeyâtin: Şeytan kelimesinin çoğuludur. "Şetane" fiilinden gelir. Bu fiilin anlamı "iyi ve güzel şeylerden uzak olmak" demektir. Burada, kendileri gibi olanlarla veya kötülükte ısrar eden diğerleriyle yani münafik dostlarıyla baş başa kaldıklarında anlamındadır.

[11] Kâfir: Arapçada "kefere" fiilinden gelir. "Örten, örtülü olduğu için göre-

ALFABETİK KONU DİZİNİ

A

Abdest: **5**/6
Açlık: **2**/155
Adak: **76**/7
Adalet: **2**/282; **3**/18; **4**/3,58, 135; **5**/2, 8, 42; **6**/115; 152; **7**/29, 159, 181; **8**/58; **10**/4, 47; **11**/116-117; **16**/90; **20**/112; **38**/26; **39**/69, 75; **40**/78; **42**/15, 17; **49**/9; **55**/9; **57**/25; **60**/8; **65**/2
Adam öldürmek: **4**/29-30, 92-93; **5**/32; **6**/151; **17**/33; **25**/68-69
Âdem (a.s.): **2**/30-38; **3**/33-34; **4**/1(dipnot); **7**/11-12, 19-25, 190 (dipnot); **17**/61; **18**/50; **19**/58; **20**/115-123;
Âdem ve eşinin cennetten çıkarılışı: **2**/35-39; **7**/19-27; **20**/115-123
Affetmek: **2**/51-52, 187, 237; **3**/134, 152, 155, 159; **4**/97-99, 149, 153; **5**/13, 15, 95, 101; **24**/22; **42**/25, 30, 34, 40
Ahde vefa: Bkz. Verilen söze bağlı kalmak.
Ahiretin ebedîliği: **2**/25, 39, 80-82, 161-162, 166-167, 217, 257, 275; **3**/14-15, 86-88, 106-107, 116, 136, 196-198; **4**/13-14, 57, 93, 122, 168-169; **5**/36-37, 80, 83-85, 119; **6**/128; **7**/36, 42; **9**/17, 20-22, 62-63, 68, 72, 86-89, 100; **10**/26-27, 50-52; **11**/23, 105-108; **13**/5; **14**/23; **15**/45-48; **18**/107-108; **20**/74-76, 99-101; **21**/101-102; **23**/8-11, 101-103; **25**/15-16, 75-76; **29**/58; **32**/13-14; **33**/64-65; **39**/71-73; **40**/73-76; **41**/27-28; **43**/68-71, 74; **45**/34-35; **46**/13-14; **47**/15; **48**/4-5; **50**/31-34; **57**/12; **58**/17, 22; **59**/15-17; **64**/9-10; **65**/11; **72**/23
Ahiret yurdu: **29**/64; **40**/39
Ailede erkek: **2**/187, 228; **4**/34; **20**/132; **66**/6
Ailede kadın: **2**/223
Aklı kullanmak: **2**/44, 73, 76, 164, 170-171, 241-242; **3**/65, 118; **5**/103; **6**/32, 151; **7**/169; **10**/16; **11**/51; **12**/1-2, 109; **13**/4; **16**/12, 67; **21**/10, 66-67; **22**/46; **23**/80; **24**/61; **25**/44; **26**/28; **28**/60, **29**/35, 43; **30**/24, 28; **36**/62, 68; **37**/137-138; **39**/43; **40**/67; **43**/1-3; **49**/4; **57**/17; **59**/14; **67**/10
Akrabalar: **2**/27, 180; **4**/1, 7-8; **8**/75; **13**/25; **60**/3
Akrabalık bağları: **2**/83, 177, 215; **4**/1, 36; **9**/23-24; **16**/90; **17**/26; **24**/22; **30**/38; **33**/6; **47**/22
Alay etmek: **2**/212; **6**/10; **9**/79; **11**/38; **21**/41; **49**/11
Aldatmak: **7**/85; **83**/1-3
Alım-satım: **2**/275, 282; **3**/77, 177, 187, 199; **4**/74; **5**/44; **9**/9; **12**/19-21; **14**/31; **24**/36-37
Âlimler: **3**/7, 18; **4**/162; **17**/107; **22**/54; **28**/80; **29**/43; **35**/28; **39**/9; **58**/11
Allah (c.c.):
Allah adına yalan söylemek: **3**/94; **6**/21, 93, 139; **7**/28, 37; **10**/17, 59-60, 69; **11**/18; **16**/116; **29**/68; **39**/32, 60; **61**/7; **72**/4-5
Allah, çocuk edinmemiştir: **2**/116-117; **4**/171; **6**/100-101; **10**/68-69; **17**/111; **18**/2-4; **19**/34-35, 88-92; **21**/26; **23**/91-92; **25**/1-2; **37**/149-152; **39**/4; **43**/81-82; **72**/3; **112**/1-4
Allah, eşi yoktur: **6**/101; **72**/3;
Allah korkusu: **2**/74, 150, **59**/7, 16
Allah sevgisi : **2**/165; **3**/31-32
Allah yolunda harcamak (infak): **2**/3, 177, 215, 219, 254, 261-262, 267, 270, 272-274, 276; **3**/16-17, 92, 133-134; **4**/39, 114; **8**/2-3, 60; **9**/34-35, 99, 103-104, 120-121; **13**/22; **14**/31; **22**/34-35; **28**/51-54, 77; **32**/15-16; **34**/39; **35**/29; **42**/36-38; **47**/36-38; **51**/15-19; **57**/7, 10-11; **59**/9; **61**/10-12; **63**/10-11; **64**/15-17; **70**/19-25; **74**/38-44; **76**/5-9; **90**/11-16; **92**/17-18
Allah'ın yasaları/sünnetullah: **17**/77; **33**/38, 60-62; **35**/43; **40**/83-85; **48**/22-23
Allah yolunda savaş: **2**/190-195, 216; **4**/71-76, 84; **8**/17, 38-40, 64-66; **9**/5, 12-15, 29, 36, 41, 91, 122-123
Allah yolundan alıkoymak: **4**/167;